

باسمه تعالی

بررسی اقدامات دولت در واگذاری سهام عدالت

گزارش نظارتی ۱۴۰۰۰۵۰۱

مرداد ۱۴۰۰

خلاصه مدیریتی

طرح سهام عدالت از اوایل سال ۱۳۸۵ آغاز شد و در آن سهام ۶۰ شرکت بین ۴۹ میلیون سهامدار توزیع گردید. در ابتدا قرار بود سهام این شرکت ها پس از تصفیه در اختیار سهامداران قرار گیرد و به اصطلاح آزادسازی شود. برای تصفیه این سهام نهایتاً ۱۰ سال زمان در نظر گرفته شده بود و قرار بود از محل سود حاصل از شرکت‌های موجود در سبد سهام عدالت (شرکت های سرمایه پذیر) ارزش سهام عدالت تصفیه گردد؛ اما در عمل با تغییراتی که در سبد سهام عدالت اتفاق افتاد و بعضی از شرکت ها به آن اضافه یا از آن کم شدند، تصفیه کامل سهام انجام نگرفت و آزادسازی در سال ۱۳۹۵ اتفاق نیفتاد. در نهایت بحث آزادسازی سهام عدالت با ۴ سال تأخیر و از سال ۱۳۹۹ شروع شد. در این سال دولت بر اساس ابلاغیه رهبری در ۹ اردیبهشت ماه، آزادسازی سهام ۴۹ شرکت موجود در سبد سهام عدالت را در دستور قرار داد.

با وجودی اینکه بحث آزادسازی سهام عدالت از اردیبهشت ماه سال پیش آغاز گردیده، اما کماکان این موضوع به سرانجام نرسیده است. در آزادسازی سهام عدالت دو مشکل اصلی وجود دارد: اول اینکه هنوز ۱۳ شرکت از سبد سهام عدالت غیربورسی هستند و برای آنها بر اساس آئین نامه آزادسازی سهام عدالت باید یک هلدینگ تشکیل گردد؛ اما تا کنون این هلدینگ ایجاد نشده و تکلیف ۱۳ شرکت غیربورسی مشخص نیست. دوم اینکه باید هیئت مدیره شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی تشکیل شود تا پس از آن مدیریت شرکت‌های سرمایه پذیر به این شرکت‌ها واگذار گردد. برگزاری مجمع انتخاب شرکت‌های استانی سهام عدالت نیز تا کنون انجام نگرفته است و هنوز در خصوص شیوه برگزاری مجمع بین شرکت‌های تعاونی شهرستانی و سازمان خصوصی سازی و دولت، اختلاف نظر وجود دارد و این موجب شده در آزادسازی سهام عدالت تأخیر به وجود بیاید.

اختلاف اصلی بین شرکت‌های تعاونی شهرستانی و دولت، این است که به اعتقاد این شرکت‌ها، دولت بدون رعایت آئین نامه آزادسازی، به دنبال برگزاری مجمع و در اختیار گرفتن مدیریت شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی است؛ چرا که دولت بدون برگزاری فرایند افزایش سرمایه، تأیید صورت‌های مالی و انتخاب هیئت مدیره شرکت‌های

سرمایه‌گذاری استانی، اقدام به معاملاتی کردن سهام آنها نموده تا افرادی که مدنظر دولت هستند، این سهام را خریداری کرده و بتوانند به عنوان اعضای هیئت مدیره انتخاب شوند. در مقابل دولت معتقد است که کاملاً قانونی عمل کرده است و دلیل اقدام به برگزاری مجمع را، عدم همکاری شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی برای برگزاری مجمع و تأکید رهبری بر تسریع در آزادسازی سهام عدالت، عنوان می‌کند.

به هر حال در شرایط کنونی، بحث برگزار مجامع دچار چالش است و هنوز به طور کامل انجام نشده و به گره کوری تبدیل شده است. از طرف دیگر، هنوز شرکت‌های غیربورسی حاضر در سبد سهام عدالت تعیین تکلیف نشده‌اند. برای حل این مسائل ضروری است اقدامات زیر در دستور کار قرار گیرد:

- با توجه به اینکه شکل‌گیری هلدینگ جهت مدیریت ۱۳ شرکت بورسی به تداوم تصدی‌گری دولت در شرکت‌های واگذار شده منتج می‌شود، باید این ماده در آئین‌نامه آزادسازی حذف و ۱۳ شرکت غیربورسی بر اساس ابلاغیه ۸ بندی رهبری در بورس پذیرفته شوند و سپس در قالب شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به مردم واگذار گردند.
- افرادی که پس از معاملاتی شدن سهام شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و پیش از طی مراحل قانونی، نسبت به خرید آنها اقدام کرده‌اند، در مجمع انتخاب هیئت مدیره امکان رأی دادن نداشته باشند.
- به صورت تدریجی و برنامه‌ریزی شده، اجازه فروش سهام به سهامدارانی که روش مستقیم را انتخاب نموده‌اند داده شود تا در یک بازه زمانی مشخص، مردم به طور کامل مدیریت سهام خود را در اختیار بگیرند.
- امکان حضور شرکت‌های تعاونی شهرستانی در مجامع شرکت‌های استانی به نیابت از سهامدارانی که روش غیرمستقیم را انتخاب نموده‌اند، فراهم شود.

فهرست مطالب

خلاصه مدیریتی	۲
(۱) مقدمه	۵
(۲) فرآیند آزادسازی سهام عدالت	۷
انتخاب روش مستقیم و غیر مستقیم سهامداری	۹
اجازه فروش سهام عدالت	۱۰
تدوین آئین نامه اجرایی سهام عدالت	۱۰
انتخاب هیئت مدیره شرکت های سرمایه گذار استانی	۱۰
واریز سود سهام عدالت	۱۴
آخرین وضعیت آزادسازی سهام عدالت	۱۴
(۳) اختلافات و حواشی در فرآیند آزادسازی سهام عدالت	۱۵
نظرات شرکت سپرده گذاری مرکزی	۱۵
نظرات شرکت های تعاونی شهرستانی	۱۷
(۴) جمع بندی مشکلات در فرآیند آزادسازی سهام عدالت	۲۰
(۵) پیشنهادهای اصلاحی برای تسریع در فرآیند آزادسازی سهام عدالت	۲۳
پیوست: آئین نامه آزادسازی سهام عدالت، شورای عالی بورس، مرداد ۱۳۹۹	۲۴

(۱) مقدمه

سیاست های کلی اصل ۴۴ اوایل خردادماه ۱۳۸۴ توسط رهبری ابلاغ گردید. بر همین اساس واگذاری شرکت های دولتی که تا پیش از آن به کندی در حال انجام بود، سرعت گرفت. یکی از عوامل تسریع در این واگذاری ها، اجرای طرح سهام عدالت بود.

هرچند طرح سهام عدالت در قوانین و مصوبات قبل از ابلاغ سیاست های اصل ۴۴ نیز وجود داشت، اما در عمل این طرح پس از درخواست رئیس جمهور وقت و موافقت رهبری اجرایی شد. رهبری در پاسخ به رئیس جمهور وقت در تاریخ ۱۲ تیرماه ۱۳۸۵، شرایط زیر را برای اجرای طرح سهام عدالت تعیین کردند:

۱- با فروش اقساطی تا ۵۰ درصد از سهام قابل واگذاری ابلاغی در بند (ج) سیاست های کلی اصل ۴۴ در قالب شرکت های سرمایه گذاری استانی متشکل از تعاونی های شهرستانی موافقت می گردد.

۲- قیمت سهام در بورس تعیین گردد.

۳- در مورد دو دهک پایین درآمدی ۵۰ درصد تخفیف در قیمت سهام واگذاری با دوره تقسیط ده ساله مجاز است.

۴- شرکت های سرمایه گذاری استانی با کمک دولت در بورس پذیرفته شده و جهت افزایش بازدهی سرمایه خود بر اساس قانون تجارت فعالیت نمایند.

۵- به نسبت اعضای شرکت های تعاونی هر استان، سهام مشمول واگذاری در اختیار شرکت سرمایه گذاری استان قرار گیرد.

۶- خرید و فروش سهام شرکت های سرمایه گذاری استان در بورس به میزانی که اقساط آن پرداخت و یا مورد تخفیف واقع شده، مجاز است.

۷- شناسایی افراد واقع در دو دهک پایین درآمدی با ساز و کارهای علمی و دقیق انجام گرفته و روستاییان مورد توجه ویژه قرار گیرند.

۸- اجرای طرح نباید موجبات افزایش یا تداوم تصدی گری های دولت در شرکت های مشمول واگذاری گردد.

شایسته تذکر است با توجه به گذشت مدت قابل توجهی از ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴، هنوز اقدامات اجرایی و فراخوان ملی جهت توسعه سرمایه گذاری و کارآفرینی صورت نگرفته است، لذا مقرر نمایم ستادی قوی، مسئولیت کامل اجرای اصل ۴۴ را برعهده گرفته و بدون فوت وقت زمینه رونق و تحرک اقتصادی را با به کارگیری همه نیروها و سرمایه های ملی فراهم نماید. اطلاع رسانی همه جانبه و فراگیر جهت دوری از ویژه خواری گروه های خاص، تشویق عموم به سرمایه گذاری و بهبود فضای کسب و کار کشور مورد تاکید است.

با توجه به این شرایط تعیین شده توسط رهبری، دولت در ۲۸ آبان ۱۳۸۵ آئین نامه اجرایی افزایش ثروت خانوار یا همان سهام عدالت را تصویب و اجرایی نمود. در قالب این طرح ۴۹ میلیون نفر از مردم ایران برگه یک میلیون تومانی سهام عدالت دریافت نمودند. سهام عدالت اعطایی، تقریباً ۴۰ درصد از خصوصی سازی ها را به خود اختصاص داده و متشکل از سهام ۶۰ شرکت بزرگ دولتی بود. البته سبد شرکت های موجود در سهام عدالت در طول زمان دچار تغییراتی شد و شرکت هایی به آن اضافه یا از آن کم شد؛ تا در نهایت سبد سهام عدالت با ۴۹ شرکت بزرگ دولتی تشکیل شود. در حال حاضر از این ۴۹ شرکت، ۳۶ شرکت بورسی و ۱۳ شرکت غیربورسی هستند. سهام عدالت مطابق با شرایط تعیین شده در ابلاغیه رهبری و همچنین تصریح ماده ۳۵ قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ که ۸ بهمن ۱۳۸۶ تصویب گردید، در قالب شرکت های تعاونی شهرستانی و شرکت های سرمایه گذار استانی به مردم واگذار گردید. این ساختار برای مدیریت سهام عدالت به نمایندگی از مردم تشکیل شد و همچنان وجود دارد.

آخرین نکته در خصوص سهام عدالت مدل تصفیه ارزش سهام است؛ در طرح سهام عدالت ۲ دهک پایین از تخفیف ۵۰ درصدی برخوردار شده بودند و ۴ دهک بعدی باید تمام ارزش سهام عدالت را پرداخت می کردند. بر اساس قانون، قرار بود تصفیه ارزش سهام عدالت از محل سود شرکت های موجود در سبد سهام عدالت انجام شود و پس

از آن آزاد شود، یعنی سهامداران بتوانند نسبت به اعمال حق مدیریت و معامله سهام خود اقدام نمایند. قانون حداکثر زمان برای تصفیه ارزش سهام عدالت را ۱۰ سال تعیین کرده بود، یعنی مراحل واگذاری کامل سهام بایستی نهایتاً تا سال ۱۳۹۵ انجام می‌شد. ضمن آنکه بر اساس قانون، ۵۰ درصد از سهام عدالت دو دهک ابتدایی به دلیل اعطای تخفیف، از همان ابتدا قابل آزادسازی بود. با این حال، موارد مقرر در عمل انجام نشد و آزادسازی سهام عدالت تا سال ۱۳۹۹ به تاخیر افتاد.

۲) فرآیند آزادسازی سهام عدالت

فرآیند آزادسازی سهام عدالت از سال ۱۳۹۹ شروع شد. اما پیش از آن، اتفاق مهمی در سال ۱۳۹۶ افتاد که به اعتقاد برخی از کارشناسان تخلف محسوب می‌شود و باعث تضییع حق سهام داران گردیده است. در سال ۱۳۹۶ پس از پایان زمان ۱۰ ساله برای تصفیه ارزش سهام عدالت، دولت اعلام نمود سود حاصل از شرکت‌های حاضر در سبد سهام عدالت در حدود نیمی از ارزش مدنظر را تصفیه نموده است و هر یک از سهامداران باید مابقی ارزش سهام خود را به حساب خزانه دولت واریز نمایند. البته این موضوع توسط مردم مورد استقبال قرار نگرفت و اکثریت سهامداران، مابقی پول را واریز نکردند.

دولت پس از بازه زمانی تعیین شده برای واریز پول، تقریباً نیمی از سبد سهام عدالت را از مردم پس گرفت. پس از این اقدام دولت، سهامداران عدالت به دو گروه تقسیم شدند: گروه اول جزو دو دهک ابتدایی بوده یا مابقی پول را واریز کرده بودند؛ این افراد برگه سهم یک میلیون تومانی داشتند. گروه دوم افرادی بودند که مابقی پول را واریز نکرده و برگه سهم ۵۳۲ هزار تومانی داشتند.

علاوه بر اینکه بعضی کارشناسان و مسئولین این اقدام را تخلف دانسته و بیان می‌کنند که دولت نباید درصد سهام باقیمانده، بلکه مابقی حق خود به صورت ریالی را برداشت می‌کرد، عده‌ای دیگر معتقدند تعدادی از شرکت‌ها، در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ به سبد سهام عدالت اضافه گردیده و زمان ۱۰ ساله برای تصفیه آنها لحاظ نشده است.

به هر حال در سال ۱۳۹۶ با وجود نظرات و حواشی پیش آمده، سبد سهام عدالت و مقادیر در اختیار مردم تعیین تکلیف گردید؛ هرچند در راستای آزادسازی سهام عدالت تا سال ۱۳۹۹ اتفاقی نیفتاد. اما در سال ۱۳۹۹ پس از تأکيدات چندباره رهبری، این اقدام در دستور کار دولت قرار گرفت.

در این سال، دولت در نامه‌ای اجازه آزادسازی سهام عدالت را از رهبری خواستار شد. ایشان در پاسخ به این درخواست، ابلاغیه زیر را در تاریخ دوم اردیبهشت ۱۳۹۹ صادر و اجازه آزادسازی را به دولت دادند:

«در پی تصمیم واگذاری درصدی از سهام اصل ۴۴ قانون اساسی در قالب سهام عدالت با هدف گسترش عدالت اجتماعی و توانمندسازی خانوارهای کم درآمد، انتظار این بود که توسط مسئولین مربوط در دولت‌های مختلف با اجرای دقیق مواد ۸ گانه ابلاغی ۱۳۸۵/۴/۱۲ هر چه سریعتر مقدمات لازم برای آزادسازی سهام عدالت و واگذاری تعیین قیمت آن به بورس فراهم گردیده و آیین نامه‌های اجرایی تهیه و به اجرا درآید. در هر صورت با توجه به شرایط فعلی اقتصادی و عزم دولت برای عمل به تکالیفی که به عهده اوست، با آزادسازی سهام عدالت با رعایت امور زیر، موافقت می‌شود:

۱- دارندگان سهام عدالت مجازند در محدوده زمانی مشخص مالکیت مستقیم سهام شرکت‌های سرمایه‌پذیر را انتخاب نمایند و به تناسب، نقش مدیریتی خود را ایفا کنند.

۲- مقررات مورد نیاز جهت انتقال سهام به صاحبان سهام عدالت توسط شورای عالی بورس تدوین و تصویب شود. این مصوبات برای کلیه دستگاه‌های اجرایی لازم الاجراست.

۳- نسبت به سهام باقیمانده در شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، شورای عالی بورس موظف است ضمن تشویق ماندگاری صاحبان سهام در شرکت‌های مذکور، از طریق مبادی ذیربط هر چه زودتر زمینه ورود آن شرکت‌ها را در بورس فراهم نماید.

با توجه به تاخیری که در طول زمان نسبت به تحقق اهداف واگذاری این سهام پیش آمده است، و به دلیل ضرورت بهره‌مندی هر چه سریعتر مردم از منافع سهام خود، لازم است دولت محترم هر چه زودتر اقدامات مقتضی در جهت تحقق موارد مذکور در بندهای سه‌گانه فوق را به عمل آورد».

رهبری در این ابلاغیه ضمن انتقاد نسبت به تأخیر به وجود آمده در آزادسازی سهام عدالت، بر چند موضوع تأکید داشتند. اول اینکه تعیین قیمت باید در بورس انجام پذیرد، دوم اینکه سهامداران امکان انتخاب بین سهامداری مستقیم و غیرمستقیم داشته باشند، سوم اینکه دولت مقررات لازم برای انتقال سهام به سهامداران را از طریق شورای عالی بورس تدوین نماید، چهارم اینکه دولت باید مردم را نسبت به باقی ماندن در شرکت‌های سرمایه‌گذاری یعنی روش غیرمستقیم تشویق نماید و در انتها، باید هر چه سریعتر آزادسازی انجام گیرد تا مردم از منافع سهام خود بهره‌مند شوند.

انتخاب روش مستقیم و غیر مستقیم سهامداری

یک هفته پس از ابلاغیه رهبری در خصوص آزادسازی سهام عدالت، سازمان خصوصی سازی بازه زمانی ۱۰ اردیبهشت تا ۱۰ خرداد ماه را تعیین نمود تا سهامداران در سامانه سهام عدالت بین روش مستقیم و غیرمستقیم سهامداری انتخاب نمایند. البته این بازه زمانی تا ۲۹ خرداد ماه تمدید شد. در روش غیرمستقیم، مدیریت سهام عدالت توسط شرکت‌های استانی سهام عدالت انجام می‌گرفت و در روش مستقیم سهامداران مدیریت سهام خود را بر عهده داشتند.

در این مدت حدود ۱۹ میلیون نفر روش مستقیم و ۳۰ میلیون نفر روش غیرمستقیم سهامداری را انتخاب کردند. البته باید به این نکته اشاره کرد که در این بازه زمانی، هنوز آئین نامه آزادسازی سهام عدالت تهیه نشده بود و ابهامات زیادی در خصوص سهامداری مستقیم و غیرمستقیم و مزایا و معایب هر یک از روش‌ها وجود داشت.

اجازه فروش سهام عدالت

افرادی که روش سهامداری مستقیم را انتخاب نموده بودند، از ۱۴ تیرماه از طریق کارگزاری‌ها و بانک‌ها اجازه فروش ۳۰ درصد از سهام خود را یافتند و در ادامه اجازه فروش ۳۰ درصد دیگر از این سهام، در کمتر از ۲ ماه در تاریخ ۱۹ مرداد ماه به افراد داده شد. اما از آنجا که اواخر مرداد ۱۳۹۹ سقوط بازار سهام آغاز شد، فروش سهام عدالت متوقف گردید و از آن زمان تاکنون، اجازه فروش این سهام صادر نشده است.

در زمانی که امکان فروش سهام عدالت وجود داشت، حدود ۳ میلیون و ۲۵۰ هزار نفر بیش از ۸ میلیارد برگه سهم معادل ۱۳,۶ هزار میلیارد تومان از سهام خود را فروختند.

تدوین آئین نامه اجرایی سهام عدالت

با این که طبق ابلاغیه رهبری، در ۹ اردیبهشت اجازه آزادسازی سهام عدالت داده شده بود و تا انتهای خرداد وضعیت شیوه سهامداری مشخص گردید، اما تا این زمان آئین نامه آزادسازی سهام عدالت تدوین نگردید. در نهایت شورای عالی بورس با تأخیر تقریباً ۲ ماهه، آئین نامه اجرایی سهام عدالت را در ۴ مرداد ۱۳۹۹ به تصویب رساند که بخش عمده آن بر شیوه آزادسازی سهام عدالت افرادی که روش غیرمستقیم را انتخاب نموده بودند، تمرکز داشت. این آئین نامه در ۲۲ ماده و ۳۲ تبصره تنظیم گردید که در پیوست این گزارش آورده شده است. مهمترین نکاتی که در آئین نامه اجرایی سهام عدالت می توان به آن اشاره کرد، «تشکیل هلدینگ برای مدیریت شرکتهای غیربورسی» و «شیوه تعیین تکلیف شرکتهای سرمایه‌گذاری استانی و پذیرش آنها در بورس اوراق بهادار» است.

انتخاب هیئت مدیره شرکت های سرمایه گذار استانی

گام دیگری که دولت برای آزادسازی سهام عدالت پس از ابلاغ آئین نامه اجرایی برداشت، به شرکتهای سرمایه‌گذاری استانی مربوط می شود. در این گام در ابتدا و بر اساس اختیاری که در آئین نامه به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی داده شده بود، افزایش سرمایه شرکتهای سرمایه‌گذاری استانی انجام گرفت تا این شرکتهای آماده برگزاری مجمع فوق العاده برای تعیین هیئت مدیره و در ادامه عرضه سهام در بورس شوند.

به گفته مدیرکل امور استان‌های وزارت اقتصاد، تا ۲۰ اسفند ۱۳۹۹ تنها سهام ۳ شرکت سرمایه‌گذاری استانی در بورس قابل معامله نبوده و مابقی معامله می‌شدند. این در حالی است که بر اساس ماده ۷ آئین نامه، شرکت‌ها پس از اجرای کامل ماده ۶ موظف بودند حداکثر ظرف یک ماه به تهیه و تکمیل آخرین صورت‌های مالی حسابرسی شده برای پذیرش در بورس بپردازند و پس از آن حداکثر ظرف یک ماه امکان معامله در بورس برای این شرکت‌ها فراهم شود.

در جدول زیر زمان معاملاتی شدن این شرکتها در بازار سرمایه و وضعیت کنونی آنها آورده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود، تعدادی از این شرکت‌ها در شرایط کنونی به دلیل عدم ارائه اطلاعات و تأیید صورت‌های مالی متوقف گردیده‌اند.

ردیف	نام شرکت	تاریخ اولین معامله	وضعیت کنونی معاملاتی
۱	شرکت سرمایه گذاری استان گیلان	۲۷ آبان ۹۹	باز
۲	شرکت سرمایه گذاری استان گلستان	۱۶ مهر ۹۹	باز
۳	شرکت سرمایه گذاری استان ایلام	۱۵ مهر ۹۹	متوقف
۴	شرکت سرمایه گذاری استان سیستان و بلوچستان	۲۷ آبان ۹۹	متوقف
۵	شرکت سرمایه گذاری استان یزد	۲۷ مهر ۹۹	متوقف
۶	شرکت سرمایه گذاری استان همدان	۲۷ آبان ۹۹	باز
۷	شرکت سرمایه گذاری استان هرمزگان	۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۰	باز
۸	شرکت سرمایه گذاری استان مرکزی	۲ مهر ۹۹	متوقف
۹	شرکت سرمایه گذاری استان مازندران	۳ آذر ۹۹	متوقف
۱۰	شرکت سرمایه گذاری استان لرستان	۲۷ آبان ۹۹	باز

متوقف	۳۰ مهر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان کهگیلویه و بویر احمد	۱۱
باز	۳ آذر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان کرمان	۱۲
باز	۱۲ مهر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان کرمانشاه	۱۳
متوقف	۲۷ آبان ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان	۱۴
باز	۲۶ شهریور ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان قم	۱۵
متوقف	۱۰ آذر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان فارس	۱۶
باز	۳ آذر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان اصفهان	۱۷
باز	۶ مهر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان زنجان	۱۸
باز	۱۰ آذر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان خراسان رضوی	۱۹
باز	۳ آذر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان خوزستان	۲۰
باز	۲۹ شهریور ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان خراسان شمالی	۲۱
باز	۲۶ شهریور ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان خراسان جنوبی	۲۲
متوقف	۲۰ مهر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان بوشهر	۲۳
متوقف	۲۷ آبان ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان آذربایجان غربی	۲۴
باز	۲۰ دی ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان آذربایجان شرقی	۲۵
متوقف	۹ مهر ۹۹	شرکت سرمایه گذاری استان اردبیل	۲۶

۲۶ شرکت سرمایه گذاری استانی با این که در بازار سرمایه پذیرش شده اند، اما آئین نامه آزادسازی سهام عدالت در خصوص آنها به درستی اجرا نگردیده است. بر اساس آئین نامه، پیش نیاز معاملاتی شدن این شرکت‌ها، برگزاری مجمع و انتخاب هیئت مدیره در گام اول و در ادامه افزایش سرمایه و تأیید صورت های مالی است.

از ۲۶ شرکت تنها شرکت سرمایه گذاری استانی هرمزگان پس از ۲۰ اسفند ماه ۱۳۹۹ در بازار سرمایه معاملاتی گردیده است و ۲۵ شرکت دیگر قبل از این تاریخ در بازار سرمایه پذیرش و معاملاتی شده‌اند. این در حالی است که در ۲۰ اسفند ماه ۱۳۹۹ اولین جلسه مجمع به منظور انتخاب هیئت مدیره قرار بوده برگزار شود، اما به گفته آقای پویا خاوری مدیر درگاه یکپارچه مجامع الکترونیک شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار، مجمع هیچ یک از ۲۸ شرکت سرمایه گذاری استانی در آن تاریخ تشکیل نگردیده است.

تاریخ بعدی که برای انتخاب هیئت مدیره شرکت های سرمایه گذاری مرکزی تعیین گردیده بود، ۱۸ اردیبهشت ماه ۱۴۰۰ بود که در این تاریخ مجمع الکترونیک ۱۸ شرکت سرمایه گذاری استانی از طریق سامانه دیما برگزار گردید اما به دلیل اینکه تعداد افراد حاضر در مجمع کمتر از ۵۰ درصد بود، در این مجامع هیئت مدیره انتخاب نشد. به گفته آقای خاوری بیشترین افرادی که در این مجامع شرکت داشته اند، در حدود ۱ درصد است و در مابقی آن ها کمتر از یک درصد سهامداران در مجمع انتخاب هیئت مدیره شرکت داشته اند.

در تاریخ ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۰ مجامع ۱۰ استان برگزار نشد و ۳ استان شامل تهران، البرز و سمنان هم هنوز فرایند کارهای حقوقی پذیرش خود را به اتمام نرسانده‌اند و در نتیجه برای آنها مجمعی برگزار نشده است. در شرایط کنونی با وجودیکه هنوز مجمع انتخاب هیئت مدیره شرکت های سرمایه گذاری استانی برگزار نشده و هیئت مدیره آنها انتخاب نشده، اما ۲۶ شرکت استانی معاملاتی شده که خلاف آئین نامه آزادسازی سهام عدالت است.

واریز سود سهام عدالت

تا قبل از آزادسازی سهام عدالت، شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به عنوان نهاد واسط سود سهام عدالت را به طور سالانه بین مردم تقسیم می‌نمودند. پس از آزادسازی سهام عدالت، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی مسئولیت واریز سود سهام عدالت را از شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی گرفت و این کار را به صورت متمرکز و از طریق سامانه سجام انجام داد. در روش جدید، تمام افرادی که می‌خواستند از سود سهام عدالت خود بهره‌مند شوند باید حتما در سامانه سجام ثبت نام می‌نمودند.

سازمان بورس به منظور توزیع سهام عدالت در ابتدا سودهای حاصل از شرکت‌های سرمایه‌پذیر را تجمیع و در ادامه آن را از طریق سامانه سجام بین تمام سهامداران عدالت توزیع می‌کند. البته در توزیع سود سهام عدالت بعضا شرکت‌های سرمایه‌پذیر به موقع سود خود را در اختیار سازمان بورس قرار نمی‌دهند که موجب تأخیر در واریز سود سهام عدالت می‌شود.

آخرین وضعیت آزادسازی سهام عدالت

در شرایط کنونی، سهامدارانی که روش مستقیم را انتخاب نمودند حق مدیریت و فروش سهام خود را ندارند و همچنان مدیریت شرکت‌های حاضر در سبد سهام عدالت با دولت است. سهامدارانی که روش غیرمستقیم را انتخاب نموده بودند نیز در گیر و دار برگزاری مجمع فوق العاده و انتخاب هیئت مدیره شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی هستند. در این بخش هم همچنان مدیریت شرکت‌های حاضر در سبد سهام عدالت با دولت است.

بخش دیگری که در آزادسازی سهام عدالت هنوز تعیین تکلیف نگردیده است، ۱۳ شرکت غیر بورسی است که قرار بود طی یک ماه پس از ابلاغ آئین نامه آزادسازی، در خرداد ماه ۱۳۹۹ تحت مدیریت یک شرکت هلدینگ مرکزی قرار بگیرند اما تا این زمان شرکت هلدینگ ایجاد نگردیده و مدیریت این شرکت‌ها نیز کماکان در اختیار دولت است.

۳) اختلافات و حواشی در فرایند آزادسازی سهام عدالت

در فرایند آزادسازی سهام عدالت اختلافات و حواشی مختلفی به وجود آمد. شرکت سپرده‌گذاری مرکزی به عنوان نماینده دولت در این فرآیند معتقد است آزادسازی مطابق با قانون انجام شده است؛ اما شرکت‌های تعاونی شهرستانی که به عنوان جزئی از شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی محسوب می‌شوند، معتقدند که روند آزادسازی دارای اشکالاتی بود است. در ادامه نظرات هر یک از دو گروه برای فهم محل اختلافات آورده شده است.

نظرات شرکت سپرده‌گذاری مرکزی

مطابق با گزارش شرکت سپرده‌گذاری مرکزی بعد از فرمان رهبر معظم انقلاب در راستای انتقال مدیریت سهام عدالت به مردم در اردیبهشت سال ۱۳۹۹، کار واگذاری سهام مذکور به آحاد مردم شروع شد و در کمتر از یک هفته سامانه سهام عدالت آماده گردید تا ۴۹ میلیون سهامدار، از میان دو روش مستقیم و غیرمستقیم، نحوه مدیریت سهام خود را انتخاب کنند. از این میان، ۱۹ میلیون نفر روش سهامداری مستقیم و بقیه روش سهامداری غیر مستقیم را انتخاب کردند.

در ادامه به ۱۹ میلیون نفری که روش سهامداری مستقیم را انتخاب نموده بودند، امکان واگذاری و انتقال سهام داده شد که حدوداً ۳,۲ میلیون نفر حدود ۳۰ تا ۶۰ درصد سهام خود را فروختند. ارزش این مقدار سهام واگذار شده، ۱۳ هزار میلیارد تومان محاسبه شد. گام بعدی واگذاری‌ها که بر اساس آئین نامه باید انجام می‌گرفت تعیین تکلیف شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی بود. به این منظور در ابتدا سبد سهام عدالت بر اساس میزان سهامداران، بین ۳۱ شرکت سرمایه‌گذاری استانی تقسیم شد. مرحله بعدی آزادسازی، انتقال دارایی شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به مردم بود که با چالش‌هایی مواجه شد، چرا که انتخاب هیئت مدیره شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی با موفقیت انجام نگرفت.

^۱ بند ۱ فرمان ۸ ماده ای رهبری برای سهام عدالت: با فروش اقساطی تا ۵۰ درصد از سهام قابل واگذاری ابلاغی در بند ج سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در قالب شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی متشکل از تعاونی‌های شهرستانی موافقت می‌گردد.

به منظور حل این مسئله و با توجه به عدم برگزاری مجمع انتخاب هیئت مدیره در بعضی شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی با توجه به اختیاراتی که آئین نامه داده بود و با توجه به تأکید رهبری مبنی بر بهره‌مندی هر چه سریع‌تر مردم از منافع سهام عدالت، اقدام به برگزاری مجمع شرکت‌های استانی نمود.

بر این اساس شرکت سپرده‌گذاری مرکزی برای انتخاب هیئت مدیره تاریخ ۲۰ اسفند ماه ۹۹ را تعیین کرد و برای برگزاری این مجمع‌ها در روزنامه‌های کثیرالانتشار آگهی برگزاری منتشر نمود. برای این جلسه، به دلیل اینکه شرکت‌های تعاونی نسبت به برگزاری مجمع اقدام نکردند، در ابتدا هیئت رئیسه‌ای از دولت تعیین شد تا مجمع انتخاب هیئت مدیره را اداره نماید. با وجود این در تاریخ تعیین شده از ۳۱ استان، ۱۶ استان برگزاری مجمع را قبول نداشتند و جلسه‌ای تشکیل ندادند. در این استان‌ها شرکت‌های تعاونی شهرستانی از طریق قوه قضائیه و دادستانی اجازه برگزاری مجمع را ندادند. در بقیه استان‌ها نیز که دعوتنامه‌ها ارسال و جلسه مرحله اول مجمع برگزار شد، از آنجا که جلسات مذکور به حد نصاب نرسید، طبق قانون تجارت باید مجمع این استان‌ها تجدید می‌شد و در این مرحله با هر تعدادی، مجمع برگزار شده و هیئت مدیره انتخاب شود.

بنابراین در مرحله دوم قرار بر این بود که جلسه مجمع استان‌ها در ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۰ برگزار شود، اما در این مرتبه مجدداً تعدادی از شرکت‌های تعاونی شهرستانی مخالفت کردند و مانع برگزاری جلسه مجمع شدند. در نهایت در این مرحله ۱۳ استان مجمع خود را برگزار نکردند.

در واقع شرکت سپرده‌گذاری مرکزی معتقد است که کاملاً بر اساس منویات رهبری و قانون عمل کرده و اگر در جایی اقدامی انجام داده، حتماً با مجوز شورای عالی اصل ۴۴ بوده است. در کنار اینکه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، عدم برگزاری مجمع توسط خود شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و تأکید رهبری بر تسریع در آزادسازی سهام عدالت را دلیل برگزاری مجمع انتخاب هیئت مدیره عنوان می‌دارد و معتقد است که تمام بسترها برای برگزاری درست مجمع را ایجاد کرده است. با وجود این، بعضی شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و شرکت‌های

تعاونی شهرستانی در برگزاری این مجامع اخلاص ایجاد کرده و با شکایاتی که به دادستانی و سازمان بازرسی داشته‌اند، مانع برگزاری مجمع و انتفاع مردم شده‌اند.

نظرات شرکت‌های تعاونی شهرستانی

شرکت‌های تعاونی شهرستانی که از سهامداران عدالت تشکیل شده و به نمایندگی از آنها سهامدار شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی هستند، معتقدند در فرایند آزادسازی سهام عدالت، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی تخلفات زیر را داشته است:^۲

- تمرکز و تبلیغ برای انتخاب روش مستقیم توسط سهامداران: سازمان خصوصی سازی بدون توجه به فرمان آزادسازی سهام عدالت مورخ ۹۹/۲/۹ رهبری و مصوبات شورای عالی بورس، آن دسته از افرادی را که در مهلت مقرر، گزینه غیرمستقیم را جانشین روش مستقیم نموده بودند، مجدداً بازگشت زده و برای آنها روش آزادسازی مستقیم را لحاظ کرد. توجه به این نکته ضروری است که رهبری در بند ۳ ابلاغیه ۹۹/۲/۹ بر ارجحیت روش غیر مستقیم و ماندگاری سهام مردم در شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی تأکید داشتند و انتخاب روش غیرمستقیم را به دلیل منافع بیشتر توصیه نموده‌اند. با این اوصاف، سخنگوی ستاد آزادسازی سهام عدالت و سازمان خصوصی سازی و شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار در سایت‌های خود، روش مستقیم را برای آزادسازی سهام تبلیغ نموده‌اند.

- تلاش برای حذف شرکت‌های تعاونی شهرستانی: سازمان بورس و اوراق بهادار برخلاف آیین‌نامه آزادسازی سهام عدالت، اصرار داشت مجمع شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی بدون حضور تعاونی‌های عدالت شهرستانی برگزار شود. به همین منظور تلاش نمود مجامع عمومی فوق‌العاده را با دستور جلسات «افزایش سرمایه» بدون رعایت تشریفات مجامع و رعایت قانون تجارت برگزار نماید و اعلام

^۲ گزارش کانون شرکت‌های تعاونی شهرستانی با عنوان "خلاصه تخلفات آزادسازی سهام عدالت"

داشت در صورت استنکاف از دستور، ضمن برخورد با متخلفان، مستقیماً نسبت به ثبت افزایش سرمایه اقدام می‌کند. البته پس از مقاومت مدیران شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، سازمان بورس به رعایت تشریفات قانونی و انتشار آگهی و برگزاری مجمع روی آورد اما به استناد بندی غیر قانونی در آیین نامه، موضوعی کلیدی و مهم یعنی «تحويل و تحول و انتقال دارایی‌ها از سازمان خصوصی‌سازی پس از حسابرسی و بررسی لازم» که بسیاری از ابهامات پیش گفته طی آن عیان می‌شد را صرفاً به ارائه یک برگه تراز آخرین تعداد و ارزش سهم هر استان از شرکت‌های سرمایه‌پذیر توسط سازمان خصوصی‌سازی محدود کرد.

- عدم رعایت مفاد ماده ۷ آیین نامه: یکی از مهم‌ترین چالش‌ها میان سازمان بورس و شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، عدم رعایت مفاد ماده ۷ آیین نامه از سوی شرکت بورس اوراق بهادار تهران و سازمان بورس و اوراق بهادار بوده است، چرا که طبق آیین نامه، شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی مکلفند حداکثر ظرف یک ماه پس از انجام اقدامات ذکر شده در تمام مواد قبل از جمله ماده ۶، نسبت به تهیه مدارک و آخرین صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده به منظور پذیرش در یکی از بورس‌ها اقدام نمایند. با این حال، قبل از انجام کلیه اقدامات مقرر در ماده ۶ و ۸ تبصره آن، هیئت پذیرش شرکت بورس تهران در اقدامی غیر قانونی، بدون ارسال درخواست پذیرش از سوی برخی شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، موضوع پذیرش این شرکت‌ها را مطرح و با پذیرش سهام شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی در بازار دوم بورس اوراق بهادار تهران موافقت نمود. به عنوان مثال می‌توان به شرکت سرمایه‌گذاری استان خراسان جنوبی اشاره کرد که بدون درخواست در بورس معاملات شد. جالب‌تر اینکه سازمان بورس نیز به جای برخورد با این تخلف، بلافاصله نسبت به درج نماد شرکت‌های موصوف در فهرست نرخ‌های بازار دوم بورس اوراق بهادار تهران اقدام و زمینه معاملات شدن سهام شرکت‌ها را بدون آماده‌سازی زیرساخت‌های لازم و اجرای دقیق همین آیین نامه فراهم کرد. هدفی که از معاملاتی شدن این شرکت‌ها در بورس قبل از انجام ماده ۶ می‌تواند

وجود داشته باشد، این است که عده‌ای خاص با خرید حداقل سهام مورد نیاز بتوانند کلیه کرسی‌های هیئت مدیره شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و اختیار صدها هزار میلیارد تومان دارایی مردم را به مدت دو سال با حداقل هزینه ممکن در اختیار بگیرند.

- برگزاری خلاف قانون مجمع انتخاب هیئت مدیره شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی: برگزاری مجامع عمومی با دستور برگزاری انتخابات هیئت مدیره بعد از معاملاتی شدن سهام شرکت، بر خلاف آیین نامه بوده و باعث تضییع حقوق سهامداران خرد و از دست دادن شانس انتخاب شدن به عنوان عضو هیئت مدیره می‌شود.

- حذف شرکت‌های تعاونی شهرستانی در ساختار جدید: هدف از واگذاری سهام عدالت تسهیل شرایط فروش سهام توسط مردم نبوده، بلکه این طرح جهت تحقق اهداف هشتگانه سیاست‌های کلی اصل ۴۴ آغاز به کار کرد. به علاوه هدف از واگذاری سهام عدالت مشارکت دادن واقعی مردم در مالکیت و مدیریت فعالیت‌های اقتصادی و برخورداری ماندگار مردم از منافع این دارایی‌ها است. این اهداف فقط با ایجاد چتر گسترده تعاونی برای مردم و حرکت به سمت اقتصاد تعاونی که میان اقتصاد مردمی است محقق می‌گردد. در بند ۶ ماده ۱ آیین نامه اجرایی توزیع سهام عدالت مصوب ۱۳۸۸/۱/۲۹ شورای عالی اصل ۴۴ بر حضور شرکت‌های تعاونی شهرستانی تأکید شده و این ساختار در آن دیده شده است: «سهام شش دهک درآمدی کشور که به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی واگذار می‌شود تا در ازای آن شرکت‌های مزبور معادل مبلغ آن، سهام شرکت‌های استانی را از طریق شرکت‌های تعاونی عدالت شهرستانی به مضمولین سهام مزبور (اعضای تعاونی‌ها) واگذار نمایند». شورای عالی بورس با تصویب آیین نامه اجرایی آزادسازی سهام عدالت مصوب ۱۳۹۹/۵/۴ در حقیقت سیاست‌های کلی اصل ۴۴، مجوز ۱۳۸۵/۴/۱۲ رهبری، قانون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و ابلاغیه ۱۳۹۹/۲/۹ رهبری را نقض نموده و تعاونی‌های عدالت شهرستانی را از زنجیره سهام عدالت خارج کرده است. حدود ۳۰ میلیون سهامدار عدالت که روش مدیریت غیر مستقیم را انتخاب کرده‌اند، مدیریت

دارایی‌های سهام عدالت خود را از طریق شرکت‌های تعاونی شهرستانی و سرمایه‌گذاری استانی طبق روال گذشته انجام خواهند داد، ولی در آیین‌نامه موصوف، تعاونی‌ها از این زنجیره حذف و مردم بصورت مستقیم سهامدار شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی شدند.

- ایجاد هلدینگ در مخالفت آشکار با قانون: واگذاری شرکت‌های غیر بورسی به مجموعه سهام عدالت از سوی دولت تخلفی بزرگ بود که هم با قانون و هم با مجوز رهبری مغایر بود. پس از صدور صورت‌حساب برای مضمولان سهام عدالت، بخشی از سهام بابت مابه‌التفاوت بدهی به دولت، از سبد سهام ایشان خارج شد. در این مرحله به جای خروج شرکت‌های غیر بورسی موجود، تعدادی از شرکت‌های ارزنده بورسی از سبد خارج گردید. داستان دنباله‌دار شرکت‌های غیر بورسی حتی بعد از آزادسازی سهام عدالت نیز موضوع پر تنش است چرا که دولت این شرکت‌ها را بهانه‌ای برای ادامه حضور خود در سهام عدالت قرار داده و در آیین‌نامه مذکور با تأسیس هلدینگی جهت اداره سهام ۱۳ شرکت غیر بورسی، محوریت اداره آن را هیئت موسسی متشکل از سازمان خصوصی‌سازی، اتاق تعاون و اتاق بازرگانی قرار داده است. این اقدام مغایر بند ۸ مجوز رهبری در ۱۳۸۵/۴/۱۲، ماده ۳۸ قانون اصل ۴۴ و بند ۱ و ۳ ابلاغیه رهبری در ۱۳۹۹/۲/۹ است.

۴) جمع‌بندی مشکلات در فرایند آزادسازی سهام عدالت

در فرایند آزادسازی سهام عدالت دو دسته مشکل مطرح می‌شود؛ دسته اول مشکلات، به موارد مرتبط با آئین‌نامه اجرایی آزادسازی سهام عدالت مربوط است. دسته دوم مشکلات نیز به عدم تعهد به گام‌های طراحی شده در آئین‌نامه اجرایی سهام عدالت مصوب ۱۲ مرداد ۱۳۹۹ مربوط می‌شود.

در دسته اول مشکلات که به مغایرت‌های آئین‌نامه اجرایی آزادسازی سهام عدالت با ابلاغیه ۸ بندی رهبری مربوط می‌شود، مشکلات و مسائل زیر وجود دارد:

- در ماده ۴ آئین نامه، سازمان خصوصی سازی باید برای مدیریت ۱۳ شرکت غیر بورسی هلدینگ را ظرف مدت یک ماه تشکیل دهد که به نوعی به بقای مدیریت و تصدی دولت در این شرکتها منجر خواهد شد. این تبصره با بند ۸ ابلاغیه رهبری مغایرت دارد. البته تأسیس هلدینگ با وجودی که باید ظرف مدت یک ماه انجام می شد، تا کنون انجام نشده است.^۳
- در تبصره ۲ ماده ۴ آئین نامه، تمام دارایی های شرکت های سرمایه گذاری استانی به غیر از دفتر مرکزی و حداکثر ۵۰۰ میلیون تومان، باید به مالکیت هلدینگ در بیاید. این کار به تضعیف شرکت های سرمایه گذاری استانی و تجمع ثروت در یک شرکت منجر خواهد شد که مسائل خاص خود از جمله وابستگی مجدد این شرکتها به دولت را همراه خواهد داشت.
- مورد دیگر که در آئین نامه آزادسازی سهام عدالت دارای ایراد است و با قانون تجارت مغایرت دارد، تبصره ۲ ماده ۶ است. افزایش سرمایه بر اساس قانون تجارت باید با تشکیل مجمع فوق العاده انجام شود اما در تبصره ۲ ماده ۶، مقرر شده افزایش سرمایه بدون رعایت ترتیبات قانونی اعمال شود. در ابلاغیه رهبری برای آزادسازی سهام عدالت، اجازه تدوین «مقررات» مورد نیاز جهت انتقال سهام داده شده است و این مقررات که در جایگاه پایین تری از قوانین هستند، نباید با آنها مغایرت داشته باشند.
- در دسته دوم مشکلات که به عدم تعهد دولت به آئین نامه مصوب مربوط است، می توان به موارد زیر اشاره کرد:
- مهمترین ماده آئین نامه آزادسازی سهام عدالت ماده ۶ است که به بحث تعیین تکلیف شرکت های سرمایه گذاری استانی می پردازد. در اجرای این بند بین تعاونی های شهرستانی و دولت اختلافات زیادی

^۳ ماده ۴: به منظور مدیریت سهام شرکت های غیر بورسی، یک شرکت هلدینگ سهامی عام جهت سرمایه گذاری در فعالیت های اقتصادی موضوع فعالیت اساسنامه تشکیل خواهد شد. معامله سهام شرکت مذکور تا پیش از پذیرش و درج در یکی از بورس ها فاقد اعتبار است. ۵ نفر خبیره مالی به عنوان موسس و اولین مدیران توسط سازمان خصوصی سازی، اتاق تعاون ایران و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در صورت تایید صلاحیت حرفه ای توسط سازمان بورس و اوراق بهادار، انتخاب شده و جهت تأیید به شورای عالی بورس و اوراق بهادار معرفی می گردند. سازمان خصوصی سازی مکلف است نسبت به تامین و تخصیص وجوه مالی از محل سود سهام عدالت سنوات گذشته به مبلغ ۵۰ میلیارد ریال به شرکت هلدینگ به جهت امکان تأسیس و مدیریت هزینهها در سال اول فعالیت اقدام نماید. شش ماه پس از تأسیس، اولین مدیران شرکت، نسبت به برگزاری مجمع عمومی عادی بطور فوق العاده جهت انتخاب مدیران بعدی اقدام خواهند نمود.

شکل گرفت. به طوری که شرکت های سرمایه گذاری استانی مجمع افزایش سرمایه و مجمع انتخاب هیئت مدیره را برگزار نکردند و این موجب شد دولت خودش بحث افزایش سرمایه این شرکت ها را دنبال نماید و پیگیر برگزاری مجمع انتخاب هیئت مدیره شود. در اجرای این مجامع به اعتقاد شرکت های تعاونی سهام عدالت، شرایط لازم برای حضور نیمی از سهامداران ایجاد نشده است که این منجر به انتخاب افراد مدنظر دولت در هیئت مدیره شرکت ها خواهد شد.

- مشکل دیگر در ماده ۶ آئین نامه، معاملاتی شدن شرکت های سرمایه گذاری استانی است؛ در حالی که بر اساس ماده ۷ باید پس از تکمیل ماده ۶ و برگزاری مجمع انتخاب هیئت مدیره، شرکت ها نهایتاً ظرف یک ماه مدارک و آخرین صورت های مالی سالانه حسابرسی شده را به منظور پذیرش در بورس، تقدیم سازمان بورس و اوراق بهادار می کردند تا در بورس پذیرفته و معاملاتی شوند. اما بدون اتمام ماده ۶، تعدادی از شرکت های سرمایه گذاری استانی در بورس پذیرفته شده و معاملاتی گردیده اند که تخلف از آئین نامه محسوب می شود. تأثیر معاملاتی شدن قبل از انتخاب هیئت مدیره، خود را در تعیین اعضای هیئت مدیره نشان می دهد چرا که ممکن است عده ای، سهام شرکت های استانی را جمع کرده و بتوانند از هیئت مدیره کرسی بگیرند.

- مشکل دیگر در فرایند آزادسازی سهام عدالت، مربوط به عدم آزادسازی شرکت های سرمایه پذیر موجود در سبد سهام عدالت و انتقال مدیریت آنها به شرکت های سرمایه گذاری استانی و همچنین خود سهامداران است. همچنان مدیریت شرکت هایی مانند پالایش بندرعباس و پالایش تهران در اختیار سازمان خصوصی سازی است و هنوز در مدیریت آنها آزادسازی اتفاق نیفتاده است. لذا در شرایط کنونی، صرفاً مالکیت به مردم واگذار گردیده و هنوز دولت نسبت به انتقال مدیریت اقدام نکرده که این خلاف ابلاغیه رهبری و آئین نامه آزادسازی است.

۵) پیشنهادهای اصلاحی برای تسریع در فرآیند آزادسازی سهام عدالت

در بخش های قبلی روند آزادسازی سهام عدالت بررسی و مشکلات آن مطرح گردید. برای حل مشکلات و مسائل مذکور، پیشنهادهای زیر مطرح می شود:

- با توجه به اینکه شکل گیری هلدینگ جهت مدیریت ۱۳ شرکت بورسی به تداوم تصدی گری دولت در شرکت های واگذار شده منتج می شود، باید این ماده در آئین نامه آزادسازی حذف شده و ۱۳ شرکت غیربورسی بر اساس ابلاغیه ۸ بندی رهبری در بورس پذیرفته شوند و سپس در قالب شرکت های سرمایه گذاری استانی به مردم واگذار گردند.
- خرید و فروش های انجام گرفته پس از معاملاتی شدن شرکت های سرمایه گذاری استانی در بورس ابطال شود و سهام افراد به خودشان واگذار گردد. این اتفاق به دلیل تخلف انجام گرفته در معاملاتی شدن این شرکت ها باید انجام گیرد. در صورتی که این اقدام هزینه بر باشد، به عنوان جایگزین باید افرادی که پس از معاملاتی شدن سهام شرکت های سرمایه گذاری استانی، نسبت به خرید آنها اقدام کرده اند، در مجمع انتخاب هیئت مدیره امکان رأی دادن نداشته باشند.
- به صورت تدریجی و برنامه ریزی شده، اجازه فروش سهام به سهامدارانی که روش مستقیم را انتخاب نمودند داده شود تا در یک بازه زمانی مشخص، مردم به طور کامل مدیریت سهام خود را در اختیار بگیرند.^۴
- امکان حضور شرکت های تعاونی شهرستانی در مجامع شرکت های استانی به نیابت از سهامدارانی که روش غیرمستقیم را انتخاب نموده اند، فراهم شود.

^۴ بند ۳ ابلاغیه اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ رهبری: نسبت به سهام باقیمانده در شرکت های سرمایه گذاری استانی، شورای عالی بورس موظف است ضمن تشویق ماندگاری صاحبان سهام در شرکت های مذکور، از طریق مبادی ذریبط هر چه زودتر زمینه ورود آن شرکتها را در بورس فراهم نماید.

پیوست: آئین نامه آزادسازی سهام عدالت، شورای عالی بورس، مرداد ۱۳۹۹

ماده ۱- اصطلاحات و واژه های تعریف شده در ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران در صورت کاربرد، با همان مفاهیم در این آیین نامه به کار رفته اند. سایر اصطلاحات و واژه های به کار رفته در این آیین نامه به شرح زیر تعریف می شوند:

۱- دارندگان سهام عدالت: افرادی هستند که مطابق ماده ۳۴ قانون اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مشمول دریافت سهام عدالت شده اند.

۲- سامانه سهام عدالت: سامانه الکترونیکی است که توسط سازمان خصوصی سازی به منظور ثبت برخی اطلاعات دارندگان سهام عدالت از جمله شماره شب، مشاهده صورتحساب و انتخاب روش سهامداری مستقیم طراحی و مدیریت می گردد.

۳- شرکت های سرمایه پذیر: منظور شرکت های موضوع ماده ۳۴ قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می باشد که بخشی از سهام آنها در قالب طرح توزیع سهام عدالت به طرح توزیع سهام عدالت واگذار گردیده است.

۴- سبدهای سهام عدالت: درصدی از سهام کلیه شرکت های سرمایه پذیر مشمول واگذاری به دارندگان سهام عدالت است.

۵- شرکت های غیر بورسی: منظور شرکت هایی از سبدهای سهام عدالت است که در بورس اوراق بهادار تهران یا بازارهای فرابورس ایران پذیرش نشده و سهام آنها قابل معامله نباشد.

۶- سهامدار شرکت های سرمایه پذیر: دارندگان سهام عدالت می باشند که قصد سهامداری شرکت های سرمایه پذیر فهرست شده در یکی از بورس ها را دارند.

۷- ابلاغیه مقام معظم رهبری: منظور ابلاغیه مورخ ۱۳۹۹/۲/۹ مقام معظم رهبری می باشد.

۸- شرکت های سرمایه گذاری استانی: منظور شرکت های سرمایه گذاری می باشند که به استناد ماده ۳۵ قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تشکیل شده اند.

۹- شرکت های تعاونی شهرستانی: منظور شرکت های تعاونی است که به استناد ماده ۳۵ قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تاسیس شده اند.

۱۰- بورس ها: منظور بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران می باشد.

۱۱- مقررات: منظور کلیه مصوبات هیأت وزیران، شورای عالی بورس و اوراق بهادار و سازمان بورس و اوراق بهادار در مورد بازار اوراق بهادار و فعالان آن است.

۱۲- وراث متوفیان تعیین تکلیف شده: افرادی هستند که به منظور انتقال سهام متوفی به وراث قانونی آنان در دفاتر پیشخوان دولت حاضر شده و نسبت به انتقال سهام عدالت متوفی به وراث قانونی اقدام نموده اند.

۱۳- کانون: کانون شکل خودانتظامی است که به منظور تنظیم روابط بین شرکت های سرمایه گذاری استانی که طبق قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران به فعالیت در بازار اوراق بهادار اشتغال دارند فعالیت می نماید.

ماده ۲- اشخاص در قید حیات و وراث متوفیان تعیین تکلیف شده، دارنده سهام عدالت محسوب می شوند. فهرست نهایی این افراد توسط سازمان خصوصی سازی به شرکت سپرده گذاری مرکزی و تسویه وجوه اعلام خواهد شد.

تبصره ۱- آن دسته از دارندگان سهام عدالت که برای ثبت شماره شبای بانکی خود به سامانه سهام عدالت و اخذ تائیدیه از طریق این سامانه اقدام نکرده اند، حداکثر ظرف ۴۵ روز پس از تصویب این آیین نامه فرصت دارند با مراجعه به سامانه، نسبت به ثبت شماره شبای بانکی خود و اخذ تائیدیه، اقدام نمایند.

تبصره ۲- همزمان با آزادسازی سهام عدالت از طریق سامانه مربوطه، سامانه متوفیان (انتقال سهام آنها به وراث قانونی توسط دفاتر پیشخوان دولت) متوقف می گردد و پس از پایان فرایند آزادسازی سهام مذکور سامانه فوق مجدداً شروع به کار می نماید. سازمان خصوصی سازی موظف است اطلاعات کلیه دارندگان سهام عدالت فوت شده تا آن تاریخ را جهت ساماندهی در اختیار شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه قرار دهد. به منظور

انجام اقدامات لازم درخصوص تعیین تکلیف و انتقال سهام متعلق به متوفیان به وراث قانونی آنها، سازمان خصوصی‌سازی موظف است در مدت زمان مقرر شده از سوی شورای عالی بورس و اوراق بهادار نسبت به انتقال «نرم افزارمشاهده و بررسی ثبت وراثت» و کلیه اطلاعات و زیرساخت های فنی مرتبط با آن به شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه اقدام نماید.

تبصره ۳- سهام عدالت به عنوان دارایی های ماترک متوفیان تا تاریخ ۱۳۹۹/۵/۱ معاف از مالیات موضوع بند ۱ ماده ۱۷ و ماده ۱۴۳ و ماده ۱۴۳ مکرر قانون مالیات های مستقیم می باشد.

تبصره ۴- شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه موظف است پس از اجرای مفاد تبصره ۲ این ماده به منظور احراز اصالت مفاد گواهی حصر وراثت قطعیت یافته صادره از سوی دادگاه ها نسبت به برقراری ارتباط مکانیزه با قوه قضائیه اقدام و نسبت به احراز هویت و اصالت وراثت قانونی و سهم الارث آن ها اطمینان کسب نموده و سهام مشمولین را به وراث منتقل نمایند.

ماده ۳- سهام کلیه شرکت های سرمایه پذیر فهرست شده در یکی از بورس ها طرح توزیع سهام عدالت به تناسب دارندگان نهایی سهام عدالت به انضمام لیست آنها (فهرست نهایی سهامداران سهام عدالت شامل مشخصات سجلی، شماره ملی، شماره شبا و شماره تلفن همراه) تعداد سهام تک تک این افراد توسط سازمان خصوصی سازی به شرکت های سرمایه گذاری استانی به منظور انجام تکالیف قید شده در مواد (۴)، (۵) و (۶) این آیین نامه تعیین، تخصیص، منتقل و نسخه ای از مستندات آن باید به شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه ارسال گردد. شرکت های سرمایه گذاری استانی مکلفند صورت های مالی خود را متناسب با تغییرات صورت گرفته بر اساس استانداردهای حسابداری ملی کشور اصلاح نمایند.

تبصره ۱- به منظور تشویق و صیانت از سرمایه دارندگان سهام عدالت که روش غیرمستقیم را انتخاب نموده اند، شرکت های سرمایه گذاری استانی مکلفند برای سرمایه گذاری در سهام (که به عنوان دارایی جاری طبقه بندی می شوند) از روش حسابداری خالص ارزش فروش استفاده کنند و افشاهای لازم را براساس استانداردهای حسابداری

در صورت های مالی انجام دهند. سودهای تحقق نیافته ناشی از بکارگیری روش خالص ارزش فروش طبق استانداردهای حسابداری مشمول مالیات نخواهد نمود.

تبصره ۲- سازمان خصوصی سازی مکلف است حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از تأسیس شرکت هلدینگ موضوع ماده ۴، سهام شرکت های غیربورسی موجود در «سبد سهام عدالت» رابه شرکت هلدینگ انتقال دهد.

ماده ۴- به منظور مدیریت سهام شرکت های غیر بورسی، یک شرکت هلدینگ سهامی عام جهت سرمایه گذاری در فعالیت های اقتصادی موضوع فعالیت اساسنامه تشکیل خواهد شد. معامله سهام شرکت مذکور تا پیش از پذیرش و درج در یکی از بورس ها فاقد اعتبار است. ۵ نفر خبره مالی به عنوان موسس و اولین مدیران توسط سازمان خصوصی سازی، اتاق تعاون ایران و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در صورت تایید صلاحیت حرفه ای توسط سازمان بورس و اوراق بهادار، انتخاب شده و جهت تأیید به شورای عالی بورس و اوراق بهادار معرفی می گردند. سازمان خصوصی سازی مکلف است نسبت به تامین و تخصیص وجوه مالی از محل سودسهام عدالت سنوات گذشته به مبلغ ۵۰ میلیارد ریال به شرکت هلدینگ به جهت امکان تأسیس و مدیریت هزینه ها در سال اول فعالیت اقدام نماید.

شش ماه پس از تأسیس، اولین مدیران شرکت، نسبت به برگزاری مجمع عمومی عادی بطور فوق العاده جهت انتخاب مدیران بعدی اقدام خواهند نمود.

تبصره ۱- هیأت مدیره شرکت هلدینگ موظف است به تعداد و مبلغ سهام اختصاص یافته توسط سازمان خصوصی سازی به هر دارنده سهام عدالت با برگزاری مجمع عمومی فوق العاده نسبت به افزایش سرمایه از محل سهام واگذار شده -به سرمایه ثبت شده شرکت های سرمایه پذیر در تاریخ ۱۳۹۹/۴/۱- و به نام کلیه دارندگان سهام عدالت که از طرف سازمان خصوصی سازی معرفی می شوند، اقدام نماید.

تبصره ۲- کلیه دارایی های شرکت های سرمایه گذاری استانی - به جز دفتر مرکز اصلی محل فعالیت شرکت سرمایه گذاری استانی تا مترائ ۲۵۰ متر و مبلغ حداکثر ۵ میلیارد ریال وجه نقد و ملزومات مصرفی دارای ارزش

دفتری تا سقف ۵ میلیون ریال و مطالبات شرکت های تعاونی شهرستانی- باید طی مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه به ارزش دفتری منعکس در دفاتر قانونی شرکت های سرمایه گذاری استانی، از طریق تنظیم صورتجلسه و سایر اقدامات قانونی مرتبط و با نظارت بازرسی قانونی شرکت های سرمایه گذاری استانی و شرکت هلدینگ به شرکت هلدینگ منتقل گردد.

تبصره ۳- هیئت مدیره شرکت های سرمایه گذاری استانی مکلفند نسبت به انجام اقدامات لازم طبق قوانین و مقررات به منظور تسریع در پذیرش و درج شرکت در بورس ها اقدام نمایند.

تبصره ۴- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلف است، شرکت هلدینگ را ثبت و افزایش سرمایه شرکت مزبور را پس از برگزاری مجمع عمومی فوق العاده شرکت و اخذ تأییدیه از بازرسی قانونی، سازمان بورس و اوراق بهادار و سازمان خصوصی سازی ثبت نماید.

ماده ۵- کلیه دارندگان سهام عدالت مطابق با ابلاغیه مقام معظم رهبری سهامدار شرکت های سرمایه گذاری استانی هستند، آن دسته از دارندگان سهام عدالت که قصد سهامداری شرکت های سرمایه پذیر را دارند می توانند حداکثر ظرف مدت ۵۱ روز از تاریخ ابلاغیه مقام معظم رهبری، نسبت به ثبت درخواست خود مبنی بر سهامداری شرکت های سرمایه پذیر در سامانه سهام عدالت اقدام می نمایند.

تبصره ۱- سازمان خصوصی سازی مکلف است ضمن فراهم نمودن تمهیدات لازم از طریق سامانه سهام عدالت، درخواست دارندگان سهام عدالت را نسبت به تمایل آنها جهت انتخاب رویه مالکیت سهام عدالت به سهولت اخذ نماید.

تبصره ۲- به آن دسته از دارندگان سهام عدالت که «سهامداری شرکت های سرمایه پذیر» را انتخاب نموده اند، سهام شرکت های مشمول واگذاری فهرست شده در یکی از بورس ها براساس تبصره ۳ این ماده مستقیماً تخصیص داده می شود.

تبصره ۳- پس از تکمیل «فرم سهامداری شرکت های سرمایه پذیر» توسط دارندگان سهام عدالت در سامانه سهام عدالت، شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه مکلف است حداکثر ظرف ۱۴ روز، سهام شرکت های مشمول واگذاری فهرست شده در یکی از بورس ها را پس از ارسال اطلاعات مربوطه توسط سازمان خصوصی سازی از مالکیت شرکت های سرمایه گذاری

استانی به مالکیت دارندگان سهام عدالت منتقل نماید و پس از شناسایی اولیه آن ها، گواهی الکترونیکی سهام برای دارندگان سهام عدالت صادر و در اختیار آن ها قرار دهد. سازمان خصوصی سازی مکلف است اطلاعات مذکور را حداکثر ظرف ۲ روز کاری به شرکت سپرده گذاری مرکزی و تسویه وجوه ارسال نماید.

تبصره ۴- امکان انجام معامله سهام آن دسته از دارندگان سهام عدالت که «سهامداری شرکت های سرمایه پذیر» را انتخاب نموده اند، به صورت تدریجی طبق مصوبه شورای عالی بورس و اوراق بهادار و مطابق برنامه زمانبندی اعلامی طی مدت ۱ سال و پس از آن بدون محدودیت وجود خواهد داشت.

ماده ۶- شرکت های سرمایه گذاری استانی مکلفند ظرف حداکثر یک ماه پس از گذشت مدت زمان مندرج در ماده (۵) در خصوص باقیمانده سهام شرکت های سرمایه پذیر فهرست شده در یکی از بورس ها موجود در پرتفوی شرکت سرمایه گذاری استانی نسبت به برگزاری مجمع عمومی فوق العاده به منظور افزایش سرمایه اقدام نمایند. این افزایش سرمایه به قیمت پایانی روز ۱۳۹۹/۴/۱ و پس از دریافت اطلاعات لازم از سازمان خصوصی سازی، با برگزاری مجمع عمومی فوق العاده از محل سهام واگذار شده به این شرکت ها و به نام دارندگان سهام عدالت همان استان (در زمان ثبت نام اولیه سهام عدالت) که سهامداری شرکت های سرمایه پذیر را انتخاب ننموده اند، می باشد.

تبصره ۱- سازمان خصوصی سازی موظف است پس از تخصیص سهام مشمولینی که تا تاریخ ۱۳۹۹/۳/۱۹ روش مستقیم سهامداری را انتخاب کرده اند، باقیمانده سهام شرکت های بورسی سرمایه پذیر را بر اساس تعداد مشمولینی که در هر استان به روش غیر مستقیم باقی مانده اند به هر یک از شرکت های سرمایه گذاری استانی از محل سهام

تجمع شده، شرکت های سرمایه پذیر تخصیص و با در نظر گرفتن ارزش دارایی هر یک از آن شرکت ها به قیمت پایانی روز (۱۳۹۹/۴/۱ مطالبات ایجاد شده) سرمایه آن ها را تعیین و بر مبنای هر سهم هزار ریالی تعداد سهام هر یک از سهامداران شرکت های سرمایه گذاری استانی را به تفکیک هر استان تعیین و به شرکت سپرده گذاری مرکزی اعلام نماید. شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه موظف است رأساً بر اساس اطلاعات ارسالی سازمان خصوصی سازی نسبت به ثبت سرمایه و درج اطلاعات تعداد سهام شرکت های سرمایه گذاری استانی و نیز تعداد سهام تخصیص یافته به هر مشمول در هر استان که در روش غیر مستقیم باقی مانده اند، در پایگاه داده خود اقدام نماید.

تبصره ۲- سازمان بورس و اوراق بهادار مجاز است بدون رعایت ترتیبات قانونی مقرر، در خصوص افزایش سرمایه شرکت های سرمایه گذاری استانی صرفاً با اعلام ترازنامه شرکتهای سرمایه گذاری استانی بر مبنای قیمت پایانی معاملاتی روز ۱۳۹۹/۴/۱ توسط سازمان خصوصی سازی، نسبت به افزایش سرمایه شرکت های صدرالاشاره اقدام نماید.

تبصره ۳- با توجه به لزوم تسریع در پذیرش و درج شرکت های سرمایه گذاری استانی، افزایش سرمایه شرکت های سرمایه گذاری استانی از تشریفات و ترتیبات تغییرات در سرمایه شرکت به جز تشریفات مربوط به دعوت و برگزاری توسط مجمع عمومی فوق العاده در خصوص این ماده و تبصره ۱ ماده ۴ مستثنی گردید.

تبصره ۴- شرکت های سرمایه گذاری استانی مکلفند حداکثر ظرف ۲ ماه پس از ثبت افزایش سرمایه موضوع این ماده نسبت به برگزاری مجامع عمومی به منظور تصویب اساسنامه، انتخاب مدیران و سایر موارد اقدام نمایند.

تبصره ۵- هیأت مدیره شرکت های سرمایه گذاری استانی به وسیله مجمع عمومی عادی متشکل از سهامداران هر شرکت سرمایه گذاری استانی که مجمع آن به صورت الکترونیکی برگزار خواهد شد، از بین اشخاص واجد صلاحیت حرفه ای براساس اساسنامه شرکت و دستورالعمل تأیید صلاحیت حرفه ای مدیران نهادهای مالی مصوب شورای عالی بورس انتخاب خواهند شد. جهت رعایت حقوق سهامداران در انتخاب اعضای هیأت مدیره، مدت زمان

رایگیری در مجمع الکترونیک، سه تا شش روز خواهد بود. حسابرس و بازرس قانونی شرکت های سرمایه گذاری استانی از بین حسابرسان معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار (طبقه الف و ب) انتخاب خواهند شد و اطلاعات شرکت های سرمایه گذاری استانی با توجه به پذیرش در بورس ها براساس دستورالعمل افشای اطلاعات شرکت های پذیرفته شده در سامانه رسمی سازمان بورس و اوراق بهادار، افشا خواهد گردید.

تبصره ۶- مجامع الکترونیکی شرکت های سرمایه گذاری استانی و شرکت هلدینگ مطابق دستورالعمل های نحوه حضور و اعمال حق رأی به صورت الکترونیکی در مجامع عمومی شرکت های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار مصوب سازمان بورس و اوراق بهادار خواهد بود.

تبصره ۷- دارندگان سهام عدالت می توانند برای مشارکت در مجامع شرکت های سرمایه گذاری استانی به اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله شرکت های تعاونی، نهادهای مالی فعال در بازار سرمایه و سایر اشخاص وکالت دهند. حضور وکیل در مجامع شرکت های سرمایه گذاری استانی و هلدینگ با رعایت قوانین و مقررات بلامانع است.

تبصره ۸- سازمان خصوصی سازی مکلف است پس از انجام تکالیف ذکر شده در این ماده توسط شرکت های سرمایه گذاری استانی، حداکثر ظرف ۱۵ روز نسبت به رفع توثیق سهام مشمول واگذاری مربوطه اقدام نماید. هرگونه تغییر در ترکیب سهام شرکت های سرمایه پذیر موجود در سبد دارایی های شرکت های سرمایه گذاری استانی قبل از قابل معامله شدن سهام شرکت های سرمایه گذاری استانی در یکی از بورسهای اوراق بهادار، ممنوع است.

ماده ۷- شرکت های سرمایه گذاری استانی مکلف اند حداکثر ظرف یک ماه پس از انجام اقدامات ذکر شده در ماده (۶)، نسبت به تهیه مدارک و آخرین صورت های مالی سالانه حسابرسی شده به منظور پذیرش در یکی از بورس ها اقدام نمایند. شرکت های بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران مکلف به تسریع فرآیند پذیرش شرکت های سرمایه گذاری استانی در یکی از بورس های اوراق بهادار هستند بطوریکه حداکثر یک ماه پس از تکمیل

مدارک و آخرین صورت های مالی حسابرسی شده، نسبت به امکان معامله سهام شرکت های مذکور در یکی از بازارهای خود تعیین تکلیف نمایند. در صورت عدم ارایه مدارک فوق الذکر تا فراهم شدن شرایط لازم، فرابورس ایران می تواند پس از دریافت آخرین صورت های مالی حسابرسی نشده، نسبت به درج سهام این شرکت ها در بازار پایه توافقی فرابورس اقدام نماید.

تبصره - اساسنامه شرکت هلدینگ و شرکت های سرمایه گذاری استانی و نحوه بررسی صلاحیت حرفه ای مدیران شرکت های مزبور مطابق مقررات بازار سرمایه می باشد.

ماده ۸ - شرکت های سرمایه گذاری استانی مجاز هستند پس از شناسایی پروژه های سودآور به سرمایه گذاری به روش های مختلف از قبیل تأسیس صندوق های سرمایه گذاری پروژه و زمین و ساختمان اقدام نمایند و به منظور تامین مالی، می توانند تا میزان ۳۰ درصد تعداد سهام هر یک از شرکت های سرمایه پذیر فهرست شده در یکی از بورس ها در مالکیت خود را براساس مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار به فروش رسانده یا از سایر روش های تامین مالی نظیر صندوق سرمایه گذاری تامین مالی اقدام نمایند. در صورت موفقیت آمیز بودن و به بهره برداری رسیدن پروژه های قبلی، با مجوز شورای عالی بورس و اوراق بهادار امکان تخصیص بیش از نصاب ۳۰ درصد فوق الذکر به پروژه های سودآور وجود خواهد داشت.

تبصره ۱ - هر شرکت سرمایه گذاری استانی مکلف است حداکثر ۱۰ واحد درصد از ۳۰ درصد (یک سوم) فوق را در یک صندوق پروژه سرمایه گذاری نمایند.

تبصره ۲ - افزایش میزان سرمایه گذاری در هر صندوق پروژه (موضوع تبصره ۱) تا میزان ۵۰ درصد مصوب، با ارائه دلایل مبنی بر علت افزایش پیش آمده نسبت به طرح اولیه با موافقت مجمع عمومی عادی و در صورت افزایش بیش از مبلغ مذکور منوط به موافقت شورای عالی بورس و اوراق بهادار است.

ماده ۹ - معامله سهام شرکت های سرمایه گذاری استانی صرفاً از طریق یکی از بورس ها و مطابق ساز و کار و مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار خواهد بود.

تبصره- سهام شرکت های سرمایه گذاری استانی پس از قابلیت معامله در یکی از بورس ها، مطابق برنامه زمان بندی طی مدت یک سال طبق مصوبه شورای عالی بورس و اوراق بهادار امکان معامله خواهد داشت و پس از آن بدون محدودیت امکان انجام معامله وجود خواهد داشت.

ماده ۱۰- در راستای صیانت از دارایی های مشمولین در شرکت های سرمایه گذاری استانی و اعمال حق رای در شرکت های سرمایه پذیر، از ظرفیت کانون شرکت های سرمایه گذاری استانی استفاده خواهد شد.

تبصره ۱- شرکت های سرمایه گذاری استانی به عنوان عضو کانون، حق رأی ناشی از سهام شرکت سرمایه گذاری استانی در شرکت سرمایه پذیر، را به کانون منتقل نموده و بنابراین کانون حق دارد از جانب شرکت های سرمایه گذاری استانی در مجامع عمومی شرکت های سرمایه پذیر، حضور یافته و رأی می دهد. در صورتیکه موضوع انتخاب اعضای هیأت مدیره در مجامع عمومی شرکت های سرمایه پذیر طرح گردد و یک یا چند شرکت سرمایه گذاری استانی برای تصدی سمت عضو هیأت مدیره شرکت سرمایه پذیر نامزد شده باشند، کانون در اعمال این اختیار موظف است به شرکت یا شرکت های سرمایه گذاری استانی نامزد شده رأی دهد. در صورتیکه شرکت یا شرکت های سرمایه گذاری استانی نامزد شده، به عضویت هیأت مدیره شرکت سرمایه پذیر انتخاب شوند، حق تعیین نماینده یا نمایندگان شرکت یا شرکت های سرمایه گذاری استانی برای شرکت در هیأت مدیره شرکت های سرمایه پذیر، صرفاً در اختیار کانون است. حقوق مندرج در این تبصره با عضویت شرکت سرمایه گذاری استانی در کانون، از وی سلب و به کانون منتقل شده و بدون تغییر اساسنامه قابل برگشت نیست.

تبصره ۲- از تاریخ ابلاغ این آیین نامه به مدت پنج سال، حق رأی ناشی از سهام شرکت های سرمایه گذاری استانی در شرکت سرمایه پذیر به کانون منتقل می گردد و پس از مدت مذکور تغییر براساس درخواست و حضور حداقل ۷۵ درصد اعضا کانون در مجمع و موافقت حداقل ۶۷ درصد حاضرین و موافقت شورای عالی بورس امکان پذیر می باشد.

ماده ۱۱ - خودداری شرکت های سرمایه گذاری استانی، شرکت هلدینگ و مدیران آن ها از اجرای تکالیف تعیین شده برای آن ها، در حکم تصرف غیر قانونی، اهمال و تضییع اموال و وجوه عمومی محسوب می شود و سازمان بورس و اوراق بهادار مکلف است نسبت به سلب صلاحیت مدیران آن ها اقدام نماید. همچنین تصدی مدیران سلب صلاحیت شده یا عدم تایید صلاحیت شده در حکم تصرف غیر قانونی، اهمال و تضییع اموال و وجوه عمومی محسوب می شود. در این صورت باید مطابق قانون تجارت نسبت به برگزاری مجمع عمومی جهت انتخاب مدیران اقدام شود.

ماده ۱۲ - هرگونه نقل و انتقال مرتبط با اجرای این آیین نامه از جمله نقل و انتقال اوراق بهادار موضوع مواد (۳)، (۴) و (۵) و نقل و انتقال دارایی از/ به صندوق سرمایه گذاری پروژه و شرکت پروژه و همچنین افزایش سرمایه شرکت هلدینگ و شرکت های سرمایه گذاری استانی موضوع مواد (۴) و (۶) این آیین نامه برای اولین بار معاف از مالیات می باشد.

ماده ۱۳ - شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه مکلف است پاره سهم های احتمالی که در اثر انتقال سهام شرکت ها به دارندگان سهم عدالت ایجاد می گردد را با در نظر گرفتن شرایط بازار به صورت تدریجی به فروش رسانده و همراه با سود تقسیمی متناسباً به حساب هریک از دارندگان سهام عدالت واریز نماید.

ماده ۱۴ - سازمان خصوصی سازی مکلف است به منظور جبران خدمات ارائه شده توسط تعاونی های شهرستانی سهام عدالت به طرح توزیع سهام عدالت به استناد گزارش حسابرسی ویژه شرکتهای تعاونی مذکور تا پایان سال ۱۳۹۸ که حداکثر ظرف مدت چهار ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه توسط سازمان حسابرسی ارائه می شود نسبت به تأمین و تخصیص وجوه مالی جهت تسویه از محل سود سهام عدالت سنوات گذشته اقدام نماید.

تبصره ۵ - شرکت های تعاونی سهام عدالت شهرستانی می توانند مطابق با قوانین و مقررات بازار سرمایه، ضمن عقد قرارداد با کارگزاران تحت کنترل بانک های دولتی و سایر کارگزاران به اخذ مجوز نمایندگی از بورس مربوطه اقدام نمایند و امور مربوط به شناسایی اولیه و کامل مشتریان، احراز هویت و دریافت سفارش معاملات دارندگان سهام عدالت به عنوان نمایندگان شرکت های کارگزاری مزبور انجام دهند.

ماده ۱۵- بانک مرکزی موظف است در راستای تسهیل و تسریع در امور تسویه وجوه معاملات بورس های کشور، امکان دریافت فایل تسویه از شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه را در سامانه تسویه ناخالص آنی وجوه مربوط به اطاق تسویه بین بانکها برای آن شرکت فراهم سازد.

ماده ۱۶- شرکت های کارگزاری مکلفند، سفارش های فروش دارندگان سهام عدالت را دریافت و به صورت تجمیع شده به سامانه معاملاتی بورس ارسال نمایند. این قابلیت در خصوص سفارش های به قیمت باز امکان پذیر خواهد بود.

تبصره ۱- شرکت های کارگزاری مکلفند علاوه برافزایش شعب خود در شهرستان ها، خدمات لازم برای دارندگان سهام عدالت را به صورت الکترونیکی نیز ارائه دهند.

تبصره ۲- شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه و شرکت مدیریت فناوری بورس تهران مکلفند زیرساخت لازم برای اجرای این ماده را فراهم و در اختیار شرکت های کارگزاری قرار دهند.

ماده ۱۷- آن دسته از دارندگان سهام عدالت که دارای شماره شبای معتبر و مورد تایید بوده و در یکی از شعب بانک های کشور احراز هویت شده اند و نیز شماره تلفن همراه به نام خود را ارائه نمایند نیاز به احراز هویت مجدد در شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه برای دریافت خدمات پایه ندارند.

ماده ۱۸- کلیه مقامات و مراجع قضایی اعم از قضات دادگاه ها و دادرها، دواير اجرای احکام و مجتمع های قضایی و همچنین مقامات و مراجع شبه قضایی از قبیل دواير اجرایی ثبت، مراجع مالیاتی، بیمه، تعزیرات و شهرداری که به موجب قانون اجازه توقیف و یا صدور دستور فروش دارایی را دارند مکلفاند دستورهای یاد شده در خصوص سهام عدالت را به صورت متمرکز حسب مورد از طریق معاونت فناوری قوه قضائیه یا مراکز مشابه در دیگر مراجع صدراالاشاره به شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه ارسال و شماره حساب واحدی را به آن شرکت جهت واریز وجوه حاصل از فروش دارایی توقیف شده معرفی نمایند.

ماده ۱۹- وجوه نقد، اوراق بهادار و دارایی های مالی متعلق به مشتریان کارگزاران، بازارگردانان و سبذگردان ها دارای مجوز فعالیت از سازمان بورس و اوراق بهادار که در حساب های متعلق به نهادهای مذکور در مراجع مختلف به نام آنها ثبت و نگهداری می گردد در قبال تعهدات آنها قابل توقیف نبوده و در صورت توقیف حساب ها و دارایی های هر یک از کارگزاران، بازارگردانان و سبذگردانان، وجوه نقد، اوراق بهادار و دارایی های مشتریان به تقاضای هر مشتری به آنان مسترد و یا به نهاد مالی دیگری منتقل میشود. همچنین در صورت انحلال، توقف یا ورشکستگی هر یک از کارگزاران، بازارگردانان و سبذگردانان وجوه نقد، اوراق بهادار و دارایی های مالی مشتریان آنها که در حساب های نهادهای مالی مذکور و به نام آن نهادها ثبت و نگهداری شده اند در فهرست دارایی های نهاد مالی متوقف یا ورشکسته قابل ثبت نبوده و در هر زمان به درخواست مشتری قابل استرداد و یا قابل انتقال به نهاد مالی دیگری می باشد.

ماده ۲۰- کلیه ارکان اجرایی در فرایند ساماندهی سهام عدالت، در زمان تأسیس و فعالیت مکلف به رعایت کلیه قوانین و مقررات مقررات بازار سرمایه هستند.

ماده ۲۱- سازمان خصوصی سازی مکلف است، به مدت یکسال از تاریخ ابلاغ این آیین نامه تبلیغات و فرهنگ سازی لازم در خصوص آگاهی بخشیدن به دارندگان سهام عدالت و سایر ارکان اجرایی به منظور اجرای هر چه بهتر این سازوکار را انجام دهد.

تبصره- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است همکاری های لازم جهت تبلیغات و اطلاع رسانی را با سازمان خصوصی سازی انجام دهد.

ماده ۲۲- کلیه مقررات مغایر با این مصوبه، از تاریخ ابلاغ این آیین نامه ملغی تلقی شده و سایر مقررات پیشبینی نشده در چارچوب مفاد این آیین نامه اجرایی توسط شورای عالی بورس و اوراق بهادار تصویب خواهد شد.